Magyar Irodalmi Hírlevél

Magyar irodalom csak egy van,de ez hatalmas kincset ér!
Gazdaggá tehet mindenkit,aki e tiszta forrásból frissíti fel lelkét és elméjét.

Bajmóc, te csodás!
Köszönöm, hogy szerettelek
Mádéfalvi veszedelem

JÁNOS vitéz és ILUSKÁJA igaz történet

Hazátlanság

A PROTESTÁNS NYOMDÁK HELYZETE
Janikovszky Éva meseíró-pályázat 2010
Mátyás király huszárja

Az erdő és a cipészlegény

A 12 legszebb magyar vers konferencia- és könyvsorozat

Az ős tudás

Francesco Petrarca - 159. szonett

2010 április **negyvenegyedik megjelenés**

Bajmóc, te csodás!

Bajmócot megtalálni művészet, no nem a térképen (ott különben is Bojnicét kell keresni), hanem a valóságban, pedig bizonyára sok turista keresi, és még mennyi látogatná meg, ha nem spóroltak volna arrafelé az eligazító táblákkal!

Autózunk, sokat tapasztalt vezető ül a volánnál, tizenkét szemmel figyeljük az utat (nem szabálytalankodunk, csak négyből ketten szemüvegesek vagyunk), míg végre a vár húsz kilométeres körzetében feltűnik egy semmitmondó Zámok Bojnice feliratú tábla, majd egy másik, pirossal áthúzott Bojnice szöveggel. Közben felsejlenek a monumentális építmény körvonalai. Bevennénk mi, csak jussunk hozzá (ha annak idején a tatárokat meg a törököket is így félreinformálták volna!). Végre – némi tekergés után – a szomszédos városon áthaladva jutunk célba, a régi utat tilos használni.
Előre elnézést kérek a bizarr párhuzamért, melyben Bajmóc várát és környékét egy manapság oly divatos multifunkcionális szórakoztatóközponthoz hasonlítom, de meg kell hagyni, hogy ennyiféle látnivalót, élményt ekkor(k)a területen ritkán gyűjthet be halandó ember. Ott van ugye a meseszép várkastély, amelyet utolsó ura, a nagy műgyűjtő, Pálffy János gróf építtetett át a Loire menti kastélyok mintájára a tizenkilencedik és huszadik század fordulóján. Magyar szót gyakran hallani a várban és környékén, magyar feliratot, eligazító táblát azonban egyet sem látni (ellenben a szlovákon és az egyéb világnyelveken kívül – konkrétan az állatkertben – oroszul és lengyelül is informálják a gorillák kifutójához tévedőket). Azazhogy mégis: az egyik torony valamelyik termében a falat borító faburkolatba a Nemzeti dal első két sorát vésték, egy másik szoba falán pedig magyar megnevezéssel szerepelnek a magyar királyok (a feliratok nem a közelmúltban készültek). Mindkét helyiség nyitva áll a látogatók számára.

Csak a kijelölt helyre!
Künn, a vár bejárata előtt Matej Korvín hársfájában gyönyörködhet a nagyérdemű, odabenn már I. Mátyás és hites felesége, Beatrix mosolyog a falról magyar, szlovák és japán turistára egyaránt. S ha már talpra kel a magyar, van mit néznie: velencei mintára készült aranyozott mennyezetet, értékes festmények és bútorok sokaságát, a Közel- és Távol-Kelet kincseivel berendezett szobát, feneketlen kutat az egyik várudvaron, amelyről kiderül, hogy mégiscsak van feneke. Bezzeg ha a látogató leül a sajátjára, de nem az arra a célra kijelölt helyen, a tárlatvezető hölgy bátortalan „Nem szabad!” felszólítással hessenti tovább, így, magyarul. Attrakció van itt bőven: a látogató alámerülhet a mélybe – merthogy barlang(ocska) húzódik a vár alatt, vagy többemeletnyi magasságba juthat, fel a toronyba, madártávlatból gyönyörködhet a környékben.

Közben mindenütt ott kísért a múlt, áprilisban és májusban meg maguk a boszorkányok és más, nem evilági lények – a szellemek és kísértetek nemzetközi fesztiválja idején. Lépten-nyomon legendákkal találkozni: miért is szerepel a vár utolsó gazdáinak, a Pálffyaknak címerében egy törött kocsikerék és egy szarvas, miért tetetett aranyozott töviskoszorút az utolsó úr az építmény legmagasabb tornyának csúcsdísze köré (megsúgom: nő van a dologban).
Az egy és negyed órás tárlatnézés után jólesik a pihenés a várat körülvevő parkban. A romantikus lelkek fényképezkedhetnek a kis tavacska közepén álló tornyocskánál. Apropó, romantika: évente több tucat pár mondja ki a boldogító igent a vár kápolnájában a híres bajmóci oltár – másolata – előtt (az eredeti is itt látható), hogy aztán a díszterembe vonulva aláírásukkal is megerősítsék a frigyet.
„Lesz csetepaté is”
Jólesik az üldögélés, ám a viszonylagos nyugalomba minduntalan belehasít a solymászlegények hangja, akik félórás bemutatójukra toborozzák a közönséget a kőhajításnyira levő amfiteátrumba. Itt nem kell a tábla, a modern technikát hívják segítségül. „Három testőrnek” öltözött snájdig fiatalember és társa rappelnek bele a nem éppen korhű mikrofonba. „Lesz csetepaté is” – harsogja a közeli régi házacska ablakába állított hangfal –, „barokk ruhákba” öltözött vívók mérik össze tudásukat. Sokat kell még tanulnia a harcművészet és solymászat ifjú mestereinek, legalábbis ami a vendégcsalogatást illeti: ha nemcsak szlovákul, de mondjuk, angolul is invitálnák a nagyérdeműt, kevesebb szövegeléssel több nézőt szerezhetnének.Bagoly, flamingó és a szép piros madár
„A belépők ára változott, felfelé kerekedett” – jegyzi meg foga között apukám, akivel kéz a kézben vagy huszonöt éve jártam itt. Egyik-másik járdát is akkor tatarozták utoljára... A következő állomás az állatkert, minden gyerek álma. Ha a szülő sikeresen végigverekszi magát az árusok hadán anélkül, hogy tépőzáras mancsú majmot, szélforgót vagy nélkülözhetetlen villogós nyakláncot venne, még mindig nem múlt el a veszély:
az állatkerten belül is millió kísértésnek van kitéve a legifjabb korosztály. Szlovákia legrégebbi állatkertjét (1955-ben nyitotta meg kapuit) meglehetősen nagy területen alakították ki. Többféle madár (bagoly, kecses flamingó, zsákmányát társai elől a „lebernyegébe” rejtő pelikán, emu, páva, szép piros madár – ebből is látja a kedves olvasó, hogy nem ornitológus élménybeszámolóját olvassa) él itt, barna medvét, leopárdot, itt-ott valami ketrecében megbúvó szőröset is látni. Van elefánt, a kerítésig kíváncsiskodó dámvad, kecskék és egyéb szarvval rendelkezők, lovak, de zsiráf egy szál sem, de még egy egész kicsi sem. Előfordul, hogy „egyesek” délutáni pihenőjüket tartják, és csak a hátsó fertályuk meg a két púpjuk látszik ki a lakukból. Külön kategóriába tartoznak az ún. hiányzó állatok: csak felirat van, állat nincs, pedig ott a szép nagy kifutó.

Ha tudná a szamár szamár meg a többi patás, hogy milyen magasak errefelé a telekárak, biztos jobban értékelnék, hogy ennyi zöldet kaptak. „Mások” – a zebrák – értékelik, hogy kíváncsiak rájuk, és csapatostul szilaj vágtába kezdenek, porfelhővel borítva be a közönséget.
Az ember szívja a jó levegőt, sétál, gyönyörködik az előbukkanó vár újabb részleteiben, megpihen (hála istennek, sok a pad), kétbetűs kitérőre megy (ebből is van elég). Az ember gyereke visong, fut, szalad, kecskét etet (kerítésen át, némi fűvel), malacot, bárányt, szamarat simogat. Ez utóbbiakat a gyerekeknek létrehozott „Gyermek-ZOO” nevű helyen, ingyen és bérmentve. És akinek még nem elég a jóból, megmártózhat és napozhat a helyi strandon.

B. Mánya Ágnes

Szabó Lőrinc

(1900 - 1957)

A Nyugat második nemzedéke a századforduló táján született, a forradalom bukása után került az irodalom középpontjába. Babitsék is úgy tekintettek rájuk, mint az ő kezdeményeik folytatására; általában formakultúrájukon is érződik, hogy a Nyugat költőitől tanultak verselni, s Babitstól, Tóth Árpádtól; Kosztolányitól indulva találták meg saját hangjukat. Nem egy közülük művészi nagyságban felemelkedett a mesterekig. Költőként is, műfordítóként is az egyik legjelentékenyebb volt közöttük Szabó Lőrinc.

A húszas években kifejezetten baloldalinak számított, a negyvenes években kifejezetten jobboldalinak. Ha költészetét vallatjuk, lehetetlenség akár ide, akár oda sorolni. Oly mértékben ridegen pesszimista, oly rossz véleménnyel van emberről is, világról is, hogy semmiféle politikai törekvés nem tud vele mit kezdeni.

Talán egész költészetünkben nincs még egy ennyire hitetlen, semmiben sem bízó, aki szakadatlanul figyeli-boncolja önmagát is, de saját lelki életében is csak lesújtót talál. Úgy látja, hogy az élet értelmetlen és kegyetlen, s ebben az életben ő maga is kegyetlen, nem tud feloldódni az emberi kapcsolatokban. Még a szerelem is kíméletlen élet-halál küzdelem, és ha véget ér, akkor nem múló gyász.

És mindezt a ridegséget, reménytelenséget, szomorúságot annyi finomsággal, oly sok színnel, nemegyszer oly sok gyöngéd kedvességgel tudja költészetté varázsolni, és ráadásul költészetéből úgy árad a kultúra szeretete, hogy az olvasó már maga se tudja, hogyan is érezzen az egyszerre oly riasztó és oly vonzó költő iránt. (De emberi egyénisége is ilyen vegyesen volt egyszerre vonzó és riasztó; annyi kedvesség és annyi rosszindulat kavarodott benne, hogy egyszerre váltott ki ismerőseiből ellentétes érzelmeket.)

Ősei református prédikátorok voltak, az apja mozdonyvezető. Tehát igen szerény módból küzdötte fel magát rendkívüli műveltségéig, amelyhez nagy nyelvismeret is tartozott. Miskolcon született, de iskoláit Debrecenben végezte. A nagy iskolai kultúrájú városban ragadta el a műveltség szeretete. A hosszú termetű, szemüveges, kócos fiatalember onnét érkezett Budapestre, ahol előbb gépészmérnöknek indult, majd átiratkozott a bölcsészkarra, és vegyesen tanult minden megtanulhatót, hogy azután hátat fordítson az egyetemeknek, és elmenjen újságírónak. Már egyetemista korában olyan verseket írt, hogy feltűnik a Nyugat körében, Babits felismeri benne a bontakozó jelentékeny költőt. Babits lesz a szellemi nevelője. A nagy korkülönbség ellenére egy ideig jó barátok, de idővel elhidegülnek. Szabó Lőrinc nehezen tud jó barát lenni. Ellentétes tulajdonságai már ifjúkorban kiderülnek. De az indulás kitűnő. Huszonkét éves korában első verseskötetének (Föld, erdő, Isten) már irodalmi sikere van. Majd Babits és Tóth Árpád maguk mellé veszik harmadiknak a fiatal költőt, hogy együtt fordítsák le Baudelaire költői életművét, A romlás virágait, a világirodalom egyik legnagyobb hatású verseskönyvét. A Babits Mihály -Tóth Árpád -Szabó Lőrinc -féle magyar Baudelaire a magyar irodalmi kultúra egyik nagy jelentőségű értéke, nincs irodalmi műveltség nálunk az ismerete nélkül.

Itt indul el erőteljesen Szabó Lőrinc műfordítói útja. Soha többé nem hagyja abba az idegen költők tolmácsolását, számára művészi izgalom minél hívebben és minél formahívebben elmondani magyarul, ami a világban bármely nyelven elhangzott. S ehhez megvan óriási nyelvismerete, verselméleti felkészültsége és beleélő képessége. Így lesz a magyar irodalom egyik legnagyobb életművű műfordítója, a magyar olvasó világirodalmi kultúrájának segítője. Műfordítói színvonalban egyenrangú Babitscsal, Tóth Árpáddal, Kosztolányival, csak általában hívebb tolmács náluk is, és még Kosztolányinál is több verset fordított.

A húszas évektől Az Est-lapok munkatársa. Jól használható újságíró, de szenved a szerkesztőségi robottól. Igaz, szenved mindentől; ha mást csinálna, azt is jól csinálná, és attól is szenvedne. Utálkozva néz maga körül. Ellenségesnek tudja az egész ellenforradalmi világot, amelyben él, de nem szereti Az Est-lapok liberális polgári körét sem. Ezért hat ebben az időben baloldalibbnak, mint amilyen valóban volt. Igazában anarchista, akinek semmi sem jó. Éles szemmel figyeli, hol talál rosszat, embertelent, csúnyát - és ahová néz, ott láthat is. És amit lát, versben fejezi ki. Nem érzelmeket fogalmaz. Alapérzelme az utálkozás, és ezt az értelem eszközeivel fejezi ki. Szabó Lőrinc az ész költője. De közben lángoló szerelmes verseket ír: egy szerelmében mindent követelő, tudatosan önző férfi szakadatlanul izzó szenvedélyét fogalmazza meg.

De azért a korai versekben még néha felcsendül az idillikus hang, a természet iránti elragadtatás, olykor még az ünnepélyesség is, mint a hajdani protestáns gályarabok emlékét idéző nagy költeményben, a Testvérsiratókban. Később egyre több a lázongás, a megvetés, a reménytelen menekülni akarás. Nem szereti a várost, amelyben él, de semmi köze a faluhoz. Egy időben városellenessége miatt a népiek közel érezték magukhoz. Tévedtek: Szabó Lőrinc legurbánusabb költőink egyike, igazi nagyvárosi entellektüel, aki ott érzi rosszul magát, ahol éppen van.

Lázongása merőben individualista, valójában senkihez sem tartozik, és mivel harcához sehol sem találhat társakat (mert a társakat nem tudja elviselni), tehát keresi a módot, hogy egyáltalán élni tudjon. Így jut el a kiábrándult kiegyezés törekvéséhez. Legjellemzőbb kötetében, a Különbékében ezt a kibékülő életlehetőséget keresi (1936). Individualista polgár, aki olykor a magánéletben véli megtalálni a megnyugvást; ez időben kelnek kisfiáról, a családi otthonról szóló megragadóan szép Lóci-versek.

Világnézeti magányosságából következik, hogy a politikai törekvések között sohasem tud igazán különbséget tenni. És amikor a német fasizmus megerősödik, azt hiszi, ez hozhat megoldást a társadalmi problémákra. Amikor pedig a Felvidék és Erdély visszacsatolásakor behívják katonának, fellángol benne a nacionalizmus, és azt képzeli - mint oly sokan akkor -, hogy Magyarország német fasiszta pártfogás mellett afféle közép-európai nagyhatalom lehet: észre sem véve, hogy az imperialista szándékú Magyarország valójában gyarmata lesz a féktelen német imperializmusnak. Így sodródott világnézeti talajtalansága folytán Szabó Lőrinc a magyar középosztály jelentékeny részével együtt a fasizmusba.

A felszabadulás után jó időre volt szüksége, hogy magához térjen. Az új irodalompolitika tudta, milyen nagy költő, és időt, módot adott magára találásához. Világnézetileg ugyanúgy nem azonosult soha az új világgal, mint ahogy idegen volt a régiben is. De újrakezdhette. És a kezdeteknél kezdte, megírva élete egyik főművét: saját útjának lírai ábrázolását a kisgyermekkortól, az emlékektől az emberré érésig. Ezzel, a Tücsökzenével lépett vissza az irodalomba, hogy ezután példátlanul gazdag műfordítói tevékenységet fejtsen ki. Új verseinek hangja egyre szelídebben szomorú. És végül következett egy nagy gyászélmény: meghalt egy asszony, akihez huszonöt évnyi szerelem fűzte. Az ő emlékére írta meg A huszonhatodik év című szonettciklust, amely talán a legszebb, legszívhezszólóbb alkotás Szabó Lőrinc egész gazdag életművében. Itt a gyász feloldja a ridegséget; a szomorúság remekműve ez. Végső könyve volt, megjelenésekor (1957) már maga is súlyos beteg volt, nemsokára meg is halt.

Élete végső évében megkapta a Kossuth-díjat. Jól ismertük hibáit, bűneit, de megbecsültük benne a nagy költőt. Mert az volt. Ha világnézetileg biztosabb talajon áll, ha emberségesebb, ő lehetett volna a közelmúlt évtizedek legnagyobb magyar költője. A tehetsége megvolt hozzá. Csak az erkölcsi alap hiányzott. Így csak a század egyik nagy költője lett a legnagyobbak mögött.

© László Zoltán 1999-2004

Minden vagyok, semmi se vagyok,
mese és változás:
fölnézek a holdra s az vagyok,
szemfényvesztő varázs.

Szabó Lőrinc:
Köszönöm, hogy szerettelek

Pénzzel, szóval, könnyel, imával,
mivel kellene megköszönni,
hogy eljöttél, hogy bűnben is
el mertél életembe jönni
s álmomba és ágyamba bújtál
s több és jobb voltál minden újnál?
Köszöntem már titkon anyádnak
és apádnak, hogy drága tested
épp így formálták valaha,
s népemnek már és Budapestnek
megköszöntem, hogy így teremtett,
s köszöntem a véletleneknek,
istennek és minden csodának,
hogy kitaláltak, megcsináltak,
s valahogy elhoztak nekem,
csak neked nem tudtam sosem
megköszönni szerelmedet.
Ágyadból most is úgy megyek
tovább, hogy adósod vagyok
s valami sokkal tartozom.
Pénzem nincs, nem imádkozom,
mondják, nem voltam sose jó,
sírni nem tudok, csak a szó,
a szó enyém, s a messzi hála -
ezt a hálát adom neked,
kislányom, titkos kedvesem,
s messziről súgom csendesen:
köszönöm, hogy szerettelek.

Mádéfalvi veszedelem

1764. január hetedike a Siculicidium napja. A Siculicidium a népirtás (genocidium) és a székelyek latin nevéből faragott műszó, amelyet székelyirtásnak fordíthatunk, de az esemény a történelemkönyvekbe mégis madéfalvi veszedelem néven került be. (Madéfalva nevét egyébként helyesen Madéfalvának kell írni, de a magyar történeti irodalomban az "á"-s verzió honosodott meg.)

1763-ban az Erdély gubernátorává (kormányzójává) kinevezett Buccow tábornokot a bécsi udvar határőrvidék szervezésével bízta meg Erdélyben. Buccow feladata az volt, hogy két román és két székely gyalogezred, valamint egy székely huszárezred felállításáról gondoskodjon. A románok szívesen jelentkeztek, hogy a jobbágyságból megszabaduljanak, a székelyek között azonban mozgalmak támadtak, minthogy ők korábbi privilégiumaik elvesztésétől tartottak.
Joggal tiltakoztak a székelyek, hiszen Mária Terézia korábban, 1762 júniusában uralkodói leiratban próbálta ösztönözni az akkori ország dél-keleti részében élő székelyeket, hogy különböző kiváltságok fejében (például adómentesség) önkéntes alapon vállalják el a határőri feladatokat – írja a történtekről Hamarkay Ede. Ám hamarosan kiderült, hogy a kiváltságokat az uralkodó korántsem gondolta komolyan, így például a határőrségbe jelentkezettektől is beszedték az adót. Az önmagukat becsapottnak érzett székelyek sorra mondták vissza a szolgálatot.

Ekkor Mária Terézia újabb toborzó felhívást tett közzé, mely már kötelezővé tette a határőrségbe való jelentkezést. Ez a szervezési feladat várt tehát Buccow tábornokra, aki azonban inkább szította az indulatokat, mintsem, hogy ügyesen kezelte volna problémát. Buccow-t le is váltották, és a helyébe Siskovics tábornokot nevezték ki Erdély gubernátorává.

Végül a székely mozgalmat az osztrákok katonai erővel verték le. Siskovics parancsára Carato alezredes 1764. január hetedikén a békésen alvó falut, Mádéfalvát (ahová a székely ellenállási mozgalom küldöttei gyűltek össze) ágyútűz alá vette, majd mintegy 400 menekülőt lekaszabolt a katonaság. A mádéfalvi vérengzés után elfojtották a Habsburgok a megmozdulásokat Székelyföldön. A mészárlás és az erőszakos katonasorozás hatására kezdődött meg a székelyek tömeges kivándorlása Bukovinába.

Sz. I. M.

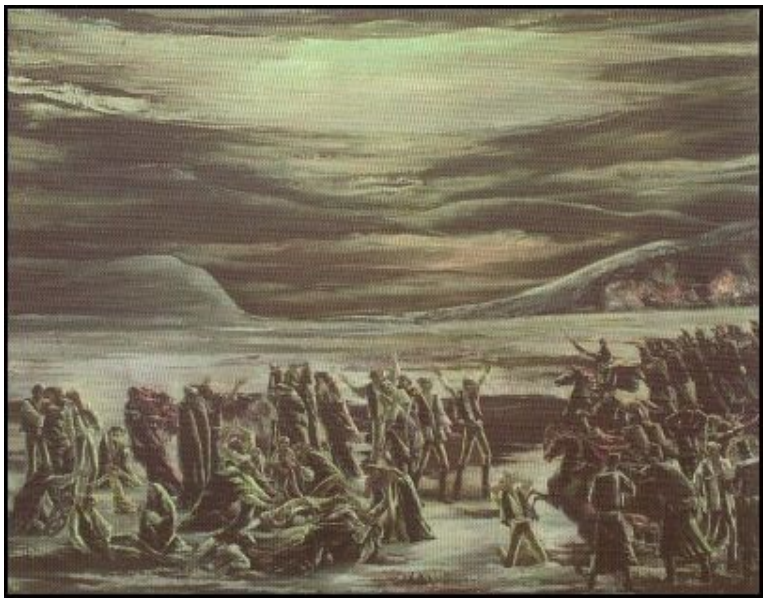

VALÓSÁG a LEGENDÁBAN JÁNOS vitéz és ILUSKÁJA igaz története

Buda alatt a ráckevei régi temetőben járva egy különös útjelző táblán akad meg a tekintet:

JÁNOS vitéz sírja felé mutat a nyíl. A nyíl irányába haladva egy félbetört oszlopú síremlék áll. Rajta a felirat: Itt nyugszik Horváth Nepomuki János /rangjai és kitüntetései felsorolva/ aki nem más, mint Petőfi Sándor megálmodott mesehőse: János vitéz.

Minden legendának van valóság magva, amit nem szabad hagyni feledésbe merülni.

De hát ki is volt Ő valójában? A legenda már valóságos élettörténetté alakul át, korabeli ráckevei dokumentumokra támaszkodva. Borovsky Samu már 1910-ben megjelent Pest-Pilis-Solt vármegye Műemlékei" című monográfiájában említi meg a ráckevei műemlékek között Horváth N. János síremlékét „A jobbágyból lett világlátott huszárkapitányról" írva.
1774. május 1o.-én született Ráckevén. Az anyakönyv tanúsága szerint Piringer Jánosként látta meg a napvilágot. Apja Piringer Pál, édesanyja Gáspár Magdolna. A ráckevei nádfedeles házból hamarosan az égiek mezejére távozott az édesapa, akiről a kis Jánoskának nem is maradt emléke.
A megözvegyült édesanya – hogy a kisfiú apa mellett nőhessen fel – a gyászév letelte után férjhez ment nemes Horváth János megyei perceptorhoz. Az édesanya kikötése volt, hogy a házasságkötéssel egyidejűleg a kis Jánost adoptálja a férje. Így lett Piringer Jánosból Horváth Nepomuki János.
Az új házasság sem volt hosszú életű, az édesanya hamarosan meghalt egy következő gyerekszülésben. A kis Jánost rövid ideig mostohaapja nevelte, aki italozó lett, elverte csekélyke vagyonát is, és az árvát magára hagyva Ráckevéről elköltözött.
Ekkor a gyermeket atyai nagybátyja, Piringer György vízimolnár vette magához.

A molnárnak azonban volt már egy kislánya – Juliska. A két gyerek, Jancsi és Juliska együtt nevelkedett Piringer György házában. Jancsi gyerek Ráckevén járt iskolába, majd Szőnyi Pál szabómesternél lett inas, később segéd.

Fordulatot az 1793-as esztendő hozott életében. Európa háborúba ájult. A francia forradalom és a jakobinus mozgalom ellen katonai koalíció szerveződött. I. Ferenc császárnak katonára volt szüksége, ezért elrendelték az újoncozást. Ráckevének három lovas huszárt kellett kiállítania teljes felszereléssel a város költségén.
A szabó céh javaslata alapján került Horváth N. János az I. huszárezredbe, 12 éves szolgálatot vállalva a városért. Amikor a fejébe nyomták a díszes csákót, a 19 éves fiatalember egyedül Juliskát sajnálta itthagyni, akihez már gyengéd szálak fűzték. Minderről az 1845-ben írt végrendelete árulkodik.
Ezredével szolgálati helyére, Észak-Itáliába /Taljánországba/ került. Itt kiválóan megtanult németül, olaszul és – mert többször jártak francia területen – franciául is. A kemény kiképzés után gyorsan emelkedett a ranglétrán. 1794-ben káplárrá /tizedessé/ léptették elő.
Közben Franciaországban nagy változások mentek végbe. Napóleon magához ragadta a hatalmat, és európai hegemóniára tört. 1799-től véget ért a viszonylag nyugalmas garnizoni élet és véres csaták sorozata következett. 1798-ban Horváth N. Jánost áthelyezték az 5./Radeczky/ ezredhez. Az első marengói csatában súlyosan megsebesült, amikor testével védte Alvinczy tábornokot. Hősiességéért megkapta az Ezüst Vitézségi Érmet.
A második marengói ütközetben ismét hősies bátorságot tanúsított, aminek eredményeként megkapta a strázsamesteri rangot, majd alhadnaggyá léptették elő. A franciák sikeres előnyomulása feltartóztathatatlan. 1809 májusban bevonultak Bécsbe, két nappal később magyar földre léptek. Horváth N. János ezrede ott verekedett június 14-én a vesztes győri csatában.
1808-tól kiéleződött Napóleon viszonya a pápával is, a franciák megszállták Rómát, 1809-ben májusban megszüntették az egyházi államot, mire VII. Pius pápa kiközösítette Napóleont. 1810-ben szenátusi határozattal kimondták, hogy a Francia Birodalom második fővárosa Róma, és római király címmel Napóleon fiát ültették a trónra, a pápát Svájcba száműzték. A francia betolakodókkal szemben Horváth N. János ott harcolt Rivoli hídjánál és a Piave partján. 1812-től Napóleon csillaga hanyatlani kezdett, 1813-tól már francia földön zajlott a háború. Napóleon hatalmas vereséget szenvedett a lipcsei csatában. Az újabb hadjáratban Horváth N. János már kapitányként vett részt, önálló lovasszázad élén. Katonai érdemeiért ekkor kapta meg az Armadia Keresztje kitüntetést.
1814 márciusban nemzetközi nyomásra Napóleon visszahelyezte a pápát jogaiba. A francia követ előzetesen jelezte, hogy a pápát napokon belül átadják a határ mellett szolgáló Radeczky ezred „fiók strázsájának”. Ez a „fiók strázsa” Horváth N. János lovasszázada volt. A század két nap alatt kelt át az Alpokon a pápát kisérve. A 72 éves pápa az Alpokon átvezető havas útszakaszon dideregve fázott, ekkor Horváth N. János saját köpönyegét és mentéjét terítette az alvó pápára. Ezt a jelenetet a vatikáni könyvtár folyosóján ma is látható falfestmény örökíti meg, melyen a hintóban alvó VII.Pius fehér huszárköpennyel van letakarva. Körülötte mentében lévő huszárok lovagolnak, csak egyikőjükön nincs dolmány és mente.
Az egyházi vezetők és Róma lakossága hálás tisztelettel fogadta a magyar huszárokat. A pápa díszlakomát adott tiszteletükre. Őszentsége az ezrednek zászlót adományozott, Ferenc császár az ujjászervezendő pápai hadseregnek száz magyar csikóval, száz lovas fegyverzettel és kétezer gyalogsági felszereléssel fejezte ki elismerését. Horváth N. János pápát kísérő küldetése a nemzetközi nagypolitika részévé vált.
Megkapta az ezüst sarkantyús csizmát, majd Nápolyban a királytól átvehette a Szicíliai Arany-Kereszt kitüntetést. 1845-ben íródott végrendeletében az ezüstsarkantyús csizmát hajdani Juliskája fiának hagyományozta, a kitüntetésekkel kapcsolatban pedig úgy rendelkezett, hogy síremlékére véssék fel a Krisztus Keresztet, a Szicíliai Keresztet és az Ármádia Keresztjének másolatát.
1814 júliusban az ezredet visszarendelték az osztrák-francia határ térségébe. A távozó ezred tisztjeit a pápa audiencián fogadta, Horváth N. Jánost pedig a Krisztus-Rend Gyémánt csillag rendjellel tüntette ki, ez a pápa által személyesen adományozható legmagasabb kitüntetés. Így lett Horváth N. János a Krisztus-rend és a Szent György-rend lovagja.
Ez a rendjel 1815-ben Milanóban készült, rajta arcképe felismerhető. Halála után a Krisztus-rend csillagát Juliska örökölte. Juliska halála után a ráckevei katolikus templomba került, ahol az áldoztató kehelyre forrasztották.
1937-ben letétként a székesfehérvári Egyháztörténeti Gyűjteménybe helyezték el, ma is ott őrzik./Ktsz.99,/
Napóleon bukása után Európa fellélegzett. Jánosunk is megelégelte már a 22 évi katonai szolgálatot és nyugdíjazását kérte. Ekkor mindössze 41 éves volt. Milanóban még megfestette saját portréját majd hintón visszament szülővárosába Ráckevére. Elsőként Juliskát kereste, aki az elmúlt 22 évben férjhezment Gáspár János vízimolnárhoz és szeretettel nevelte szintén János névre hallgató egyszem fiacskáját. A kapitány eltemette lelkében a régi szerelmet, de életük hátralévő része végig szoros barátsággá vált, amit 1845-ben írott végrendelete is tükröz. „Gáspár Jánosnénak született Piringer Juliannának hagyom….a kapitányi portrémat a fekete rámában, s ……minden fenn maradó pénzemet s a Krisztus és Armádia Keresztem. ”Ezüst sarkantyús csizmáját pedig Juliska fiára hagyta. /Az arckép a Gáspár családtól a ráckevei Árpád Múzeum tulajdonába került Ltsz.66.432.1/

Ráckevén házat, földet vásárolt, de 1824-ben ismét uniformist öltött a császár hívására és főkapitányi rangban a testőrségben vállalt szolgálatot. A gárdánál tizenegy évet szolgált majd hatvanegy éves korában végleg búcsút mondott a katonaéletnek. Letelepedhetett volna bárhol, de a szíve hazahúzta Ráckevére. Ettől kezdve már csak emlékeinek élt. 73 évet adott számára a sors. 1847 február 7-én halt meg Ráckevén.
De hogyan lett a legenda valóság magvából János vitéz? Egyáltalán, Petőfi hogyan tudhatott az árva gyerekből lett legendás huszárkapitányról?
Petőfi a János vitézt 1844-ben írta. Dömsödön egy évvel később tartózkodott, így tehát korábban kellett hírt hallania a vitézről! Petőfi pedig Ráckevén sohasem járt, akkor honnan az információ? Magyarázat erre is van. A kulcsot Ács Károly személye jelenti, aki ugyancsak 1823-ban született Ráckevén, jogi tanulmányait Kecskeméten végezte.

A jogot tanuló Jókai 1842 őszén egészségi okokból Pápáról Kecskemétre iratkozott át, aki Ács Károllyal közeli barátságba került. 1843-ban Kecskemétre érkezett Petőfi is. Korábban Jókai és Petőfi együtt diákoskodtak Pápán. Jókai hozta össze Petőfivel Ács Károlyt. A többhónapos együttlét során mesélhetett a ráckevei Ács Károly a neves huszárkapitányról. Barátságuknak köszönhetjük Petőfi Sándor örökéletű szépséges „János vitéz” –ét.
Ráckeve város lakossága János vitéz díszkutat állított emlékére a Szent István téren.
A dokumentumok az Árpád Múzeumban megtekinthetők.

Szabad Magyarországért Mozgalom

Hazátlanság

Istenem, ó lásd: ima száll hazánk felett.
Hallgasd meg Uram, s tedd, amit értünk tehetsz.
Nézz ránk kegyelmesen, s hullasd könnyeidet.
Ezzel sirasd embertelen vétkeinket.

Hová lett országunk, a szép, régi haza?
Hol van? Keressük meg, s hozzuk újra haza!
Hol van itt igazság? Szétszéledtünk.
És nincs, ki segítsen újra egyesülnünk.

Két orcád van Magyarország!
Hová levél régi Anyaország?
Két orca, mint minden más embernek.
De neked egy kell. Hisz egy a nemzeted.
Egy orca, egy cél, egy haza: Magyarország.
De most: két orca, nincs haza, nincs Magyarország.

Miért kell az a sok rágalom?!
A bűn, a tett, a sok fájdalom.
Miért? Ez a sok gazság épít titeket?
E kemény érzület építi szívedet?
Nem! Ez csak rombol!
S belül a lelked tombol.

Ordít, mint a vadállat, ki láncát most tépte szét.
Kinek szívében a vadság keményen ég.
Ó, gyilkolj és ölj meg minket te piszkos véreb!
S majd meglátod, hogy ömlik belőled gyalázatos véred.
Gyilkolj és tiporj a föld alá!
S játszd el a néma, embertelen halált!

Te drága, nyomorult Magyarország!
Dobd el magadtól két békétlen orcád.
A két arc között az ajtó nyitva áll,
S egyszer majd a békegalamb szabadon száll.

Váljunk már eggyé s legyünk testvérek!
Szűnjenek meg a harcok, félelmes ellentétek!
Uram! Hisszük, hogy visszakapjuk a régi hazát,
Hallgasd meg szenvedő néped ártatlan szavát!

Fenyvesi Lilla

A PROTESTÁNS NYOMDÁK HELYZETE

Eltekintve néhány kérész életű, tengődő, semleges nyomdától (a csallóközi Tejfalun és Somorján, majd Trencsénben, Zsolnán, Lorétomban stb.), az országban öntudatos protestáns nyomdák működtek ebben az időben is. A vándornyomdászok eltűnte után számuk a Dunántúlon s némileg a Felvidéken is megcsappant. (A csepregit s a pozsonyi Gründer-félét a hatóságok agyonzaklatták.) Erdélyben viszont két református nyomdaszékhellyel több van, mint a XVI. században. Ott a helyzetük kedvezőbb, a cenzúra több engedékenységet tanúsít, a privilégium-kiadás nem oly szűkkeblű, mint a királyságban. Erdélyben több volt a szabadság.

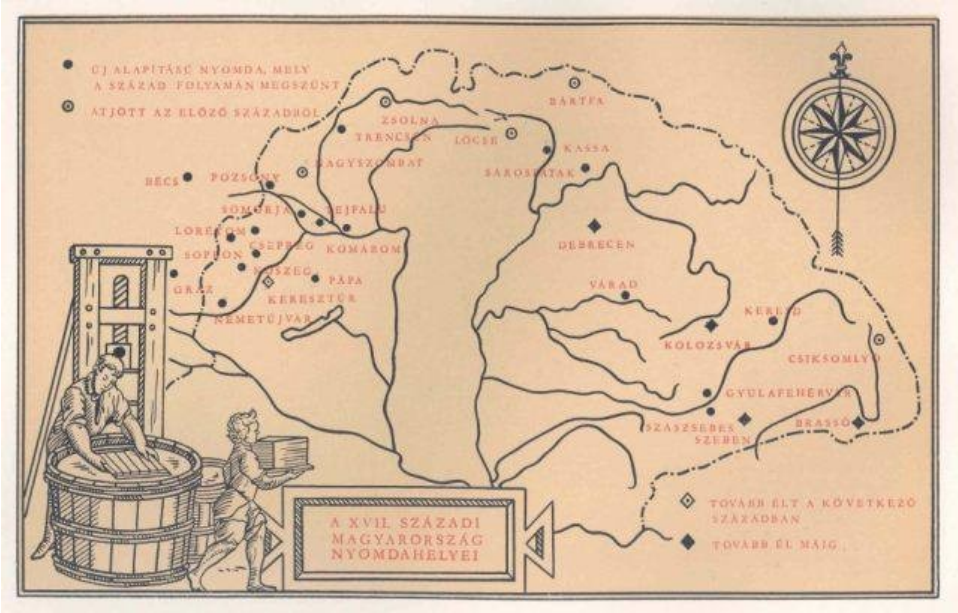

Az ellenreformáció korát kétféle hit, kétféle műveltség jellemzi: katolikus és protestáns. Ennek megfelelően a vezető városokban külön szellemi központok létesültek: a katolikusok számára Nagyszombatban és Kassán, a protestánsok részére Gyulafehérvárt és Sárospatakon. (Jegyezzük meg: a XVII. századi vezető városok mai fogalmaink szerint csupán kisvárosok, melyek lakossága nem haladja meg a három-négyezer főt.) A katolikusok osztrák és francia minták után indultak, a protestánsok a német, svájci és holland egyetemek szellemiségét követték. Eszközeik az ifjúság meghódítására az iskolák - katolikus oldalon a jezsuita rend 28 középiskolája és a nagyszombati egyetem, protestáns részen a debreceni és az erdélyi kollégiumok meg a sárospataki főiskola -, a felnőttek megtartására vagy áttérítésére pedig nagyrészt a prédikáció és a nyomdászat. A katolikus nyomdák nagyobbrészt latin, a protestánsok inkább magyar könyveket adtak ki. Az egyik a latinul értő felsőbb rétegek, a másik a nép számára.

A határok ingadozók; hol kiterjednek, hol visszahúzódnak. A felvidéki városok, ha csak kis alkalom kínálkozik, függetlenítik magukat. Debrecen hol a király, hol a török, hol az erdélyi fejedelem hatalma alá tartozik. A nyomdák a tényleges erőviszonyoknak engedelmeskednek, aszerint, hogy karhatalommal rendelkező kormánybiztos beavatkozhatott-e a munkájukba vagy nem. Bizonytalanság idején sem a felvidéki városokban, sem Debrecenben nem törődtek a császári rendeletekkel s privilégiumokkal.

Protestáns hivatalos nyomda volt a gyulafehérvári. Ötven évvel a Hoffhalter Rafael-féle unitárius nyomda megszűnte után, 1620-ban Bethlen Gábor alapította a "fejedelmi nagynyomdát". Vezetői Válaszúti András és Meszleni Márton, majd Lignicei Effmurt Jakab, "Feiedelem Vrvnk Typographusa és compactora". I. Rákóczi György elégedetlen volt vele, mert túl lassan készült el a Graduállal. "Itt magunk előtt vagyon egy magyar könyvnyomtatónk - írja egyik bizalmasának -, veretjük, tömlöcöztetjük, ugyan semmi." Hogy gyorsabban menjen, a nyomdaüzem kiegészítésére öntőműhelyt, könyvkötészetet és papírmalmot létesített. Az öntőműhelyre a Graduál különleges nagyalakú betűi és hangjegyei miatt volt szükség. Amikor a könyv végre megjelent, 200 példányt 200 református egyháznak ajándékba küldött, mindegyiken saját kezűleg beírt nevével és jeligéjével.

A szép nyomdát, az ugyancsak idősebb Rákóczi György által alapított román nyomdával együtt 1658-ban a Gyulafehérvárra tört tatárok elpusztították. A két nyomda maradványai három évtizeden át hevertek az omladékok közt. A magyar nyomdát később feltámasztották, 1764-ben átköltöztették Enyedre, hol 1849 elején a háború áldozata lett.

AZ KERESZTYENI
VDVÓZITÓ HIT
NEK EGY NYOMBAN JARO
GRADVAL
KESERVI DAIKA JANOSNAK
ÉS
GELEJI KATONA ISTVANNAK
ERDELY ORSZAGABAN LEVÉ MAGYAR
GYULA FEHERVARATT
AZ IGENEK MEG TISZTESSEGE VTAN

Geleji Katona István Graduáljának címlapja

A román nyomda felállítását Geleji Katona István erdélyi református püspök javasolta Rákóczinak. Nyomdászait a fejedelmi kincstár fizette, a fejedelem gondoskodott betűről, papírról, özönével megjelenő kiadványai minden költségét ő fedezte. Még a szellemi munkát is díjazta. A Noul Testament (Újtestamentum) fordítójának "adasd ötven forintot - írja Lorántffy Zsuzsannának -, posztót egy dolmánynak valót, de ezt is püspök uram (Simione Stefan) kezébe adasd édesem".

A második fejedelmi nyomdát I. Rákóczi György özvegye, Lorántffy Zsuzsanna Sárospatakon létesítette 1650-ben. Első vezetője, aki a *Corpus Juris* 1653-as kiadását nyomtatta "ő Nagyságok Typographiájokban" a német Rhenius György, a második Rosnyai János. (Róla szól Máthé Lydia 1955-ben kiadott élvezetes korhű regénye: "A nagy út vándora".) Lorántffy Zsuzsanna halála (1660) után menye, II. Rákóczi György rekatolizált özvegye, Báthori Zsófia, a sárospataki református intézményeket a jezsuiták kezére adta, mire Rosnyai a nyomda felszerelését idejében előbb Kolozsvárra, majd onnan Debrecenbe szállíttatta. Pontos leltára volt: a betűállomány 48 mázsára és 40 fontra rúgott, amiből 1 mázsa 36 font a héber, 1 mázsa 116 font a görög, 2 mázsa 10 font "különb különbféle cifrák", 1 mázsa 82 font a "kalendáriumhoz való cifrák vagy jegyek", a többi pedig a 14-féle latin betűtípus közt oszlott meg.

Hivatalos református nyomdának minősíthetjük a debrecenit is. Rheda Péter halála után, 1630-ban, a város adósságok miatt az özvegyre szállt házat és műhelyt lefoglaltatta, s az utóbbi vezetésére Fodorik Menyhért diákot, addigi könyvkötőt és könyvárust szerződtette. Húsz évig szerepel a neve az impresszumokban; 25 magyar és 5 latin kiadványáról van tudomásunk. Tetszetősségben messze elmarad a két Rheda mögött. Nyomtatási költségeit protestáns főurak, vallásos főrangú asszonyok, jómódú polgárok viselték, de a szerződés értelmében csak azt volt szabad nyomatnia, amit "az varos bötsületes tanátsa" megengedett.

Tízévi tengődés után munkáját 1662-től 1676-ig Karancsi György folytatta. Az ő idején éri el a debreceni nyomda a mélypontját. Mentegetőzik a pestissel és a betűk elkopásával. Piszkos, maszatos, egyenetlen nyomású kiadványok a legrosszabb minőségű papíron. Vezet a sajtóhibák sokaságában. A szánalmas külsejű könyvek jellemzésére akkoriban lett szójárás a "valóságos Karancsi-nyomat" kifejezés. A város igyekezett szabadulni tőle. Az 1671-évi tanácsülés kimondja, hogy "az Typographia ruinában lévén, ujabb Typographhust kell állítani"; - s egy évvel később: "az Pataki Typhographhust (a már Kolozsvárt idéző Rosnyai Jánost) is hini kell ad Typographiam". Karancsi mégis változatlan hanyagsággal tovább nyomtat 1676-ig, valószínűleg halála évéig. (A protekció többet ért a szaktudásnál.) Csak akkor foglalja el helyét Rosnyai. Hollandiából új típusokat és díszeket hozat, ötévi működése alatt 21 magyar és 8 latin kiadványával újra fellendítette a nyomdát. Amikor 1682 végén meghalt, olyan temetést kapott, amilyen csak a város közügyeiben érdemeket szerzett férfiúnak járt.

A MAGYAR NYOMDÁSZAT ÚJ FELLENDÜLÉSE

Misztótfalusi Kis Miklós önvédelmi iratában arra hivatkozik, hogy pályája kezdetén "a szomszéd keresztyén nemzetek példabeszédképpen emlegették a magyarok csúf nyomtatását". S Pápai Páriz is azt verseli:

> "A' Tipografia szintén meg-hanyatla,
> Mint árva tsak fogya, kopék, nem ujula;
> Kiből e' Nemzetnek érkezék sok kára."

A hanyatlás oka mindenekelőtt az volt, hogy az erdélyi papírmalmok bár olcsó, de csak durva és foszladozó nyomdapapírt készítettek, a nyomdák pedig inkább arra fanyalodtak, mintsem hogy a Szepesség valamivel jobb, de drágább és körülményesebben szállítható papírját hozassák. (A kényes Misztótfalusi egyszer közel fél esztendeig szüneteltette tevékenységét, mert a kuruc mozgalmak miatt nem kaphatott Felső-Magyarországból papírt. Kérlelte Teleki Mihályt, hozasson Amsterdamból a finom és vékony holland papír gyártásához értő mesterembert, akitől az erdélyi honfitársak a papírkészítést megtanulhatnák.)

A másik ok az volt, hogy a protestáns nyomdászok többsége megszokta betűi képét, s nem gondolt változtatásra. A magyar szedés tömérdek ékezetével amúgy is hátrányban van a latin s általában az ékezetlen írású nyelvek egyenletességével szemben. Az időben pedig a szaggatott nyomtatásképet még nyugtalanabbá tette a töméntelen hiányjelt alkalmazó helyesírás. Maguk a típusok is elavultak. A katolikus nyomdák betűi más stílusúak voltak. A spanyol eredetű jezsuita rend a francia betűmetszők (Garamond, Estienne) típusait hozta Bécsbe s innen Pozsonyba meg Nagyszombatba, a protestáns nyomdák viszont fenntartották Aldus, Basel meg a németországi tipográfiák hagyományait. Ha szembeállítjuk Pázmány *Kalauz*a valamelyik oldalát Karancsi debreceni nyomtatványaival, rádöbbenünk a különbségre. A katolikusoknál több ízlés és lendület mutatkozott a matricák különleges kikészítésében is, amit a magyar betű, sajátosságai folytán, megkívánt.

A hanyatlás harmadik oka, hogy a barokk stílus elöregedésében egyre inkább túlozta motiválatlan nyugtalanságát, cifraságát, zsúfoltságát. A barokk címlapon 20-25 sor van. A nyomdász egész betűkészlete minden fokozatát bemutatja benne: a főcím betűi vastagok és nagyok, az alcímé kisebbek, a címmagyarázaté még kisebbek. Gyulai Mihály lelkipásztor Debrecenben 1681-ben megjelent táncellenes könyvecskéje címlapján 73 szó van. Maga a cím egy főmondatból és nyolc mellékmondatból áll. Megfogalmazása is jellegzetesen barokk: *Fertelmeskedő s bujálkodó Táncz Jutalma*. Utána jön az "azaz": alcím és címmagyarázatok hosszú sora. Mondhatni: parókás címlap. Megfelelt a copfos vendéghajat és az égszínkék mentéken számtalan csipkét mutató ízlésnek.

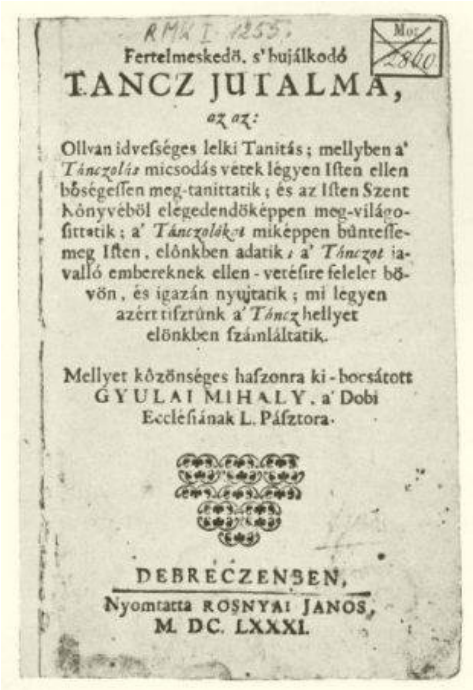
RMK I. 1255.

Fertelmeskedő, s' bujálkodó
TANCZ JUTALMA,
az az:
Ollyan idvességes lelki Tanitás; mellyben a' *Tánczolás* micsodás vétek légyen Isten ellen bőségessen meg-tanittatik; és az Isten Szent Könyvéből elegendőképpen meg-világosittatik; a' *Tánczolókat* miképpen bűntessemeg Isten, előnkben adatik; a' *Tánczot* iavalló embereknek ellen-vetésire feleler bővön, és igazán nyujtatik; mi legyen azért tisztünk a' *Táncz* hellyet előnkben számláltatik.

Mellyet közönséges haszonra ki-bocsátott
GYULAI MIHALY, a' Dobi Ecclesiának L. Pásztora.

DEBRECZENBEN,
Nyomtatta ROSNYAI JANOS,
M. DC. LXXXI.

Gyulai Mihály táncellenes könyvének címlapja

Ez egyébként külföldön is így volt. A magyar szerzők ott megjelent munkái mindazonáltal jobb benyomást keltenek. Ennek tudatában voltak maguk a szerzők is. Egyre több magyar könyvet nyomattak külföldön, a katolikusok Bécsben, Prágában, Grácban, a protestánsok Hollandiában és különféle német városokban. Zrínyi Miklós *Szigeti Veszedelem*-e (1651) és Listius László *Magyar Mars*a (1653) Bécsben, Apáczai Cseri János *Enciklopédiá*ja (1653) Utrechtben, Szenczi Molnár Albert számos munkája Nürnbergben, Hanauban, Heidelbergben, Herbornban és Oppenheimban jelent meg. Még a Károli-biblia 3. kiadását is külföldi tipográfus, Jansonius nyomatta, Amsterdamban, 1645-ben.

Fitz József

Az úgy volt-Janikovszky Éva meseíró-pályázat 2010

Az úgy volt…” címmel a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 2010. márciusában 7. alkalommal hirdeti meg a Janikovszky Éva nevét viselő meseíró pályázatot. Ennek a nemes versengésnek a célja a mai iskolás nemzedék önálló alkotótevékenységének ösztönzése, írás és kifejező készségük fejlesztése, irodalom iránti szeretetük növelése. Ezzel a pályázattal tisztelgünk a gyerekek közt is népszerű és kedvelt Janikovszky Éva írónő munkássága előtt, aki számos művét kimondottan gyerekeknek, fiataloknak írta.

VII. Janikovszky Éva meseíró-pályázat 2010. Amit a VII. Janikovszky Éva meseíró-pályázatról tudni kell…

- A 2010. évi meseíró-pályázat meghirdetésére 2010. március 24-én kerül sor
- A 2010. évi pályázat az NKA támogatásával kerül megrendezésre.
- A pályázók a korábbi gyakorlatnak megfelelően két kategóriában indulhatnak:
    - I. korcsoport, 6-10 évesek
    - II. korcsoport, 11-16 évesek
- Tematikai megkötés nincs, bármilyen témát választhatnak a pályázók.
- Terjedelmi megkötés: maximum 5 A/4-es gépelt oldal
- Csak a nyomtatott formában készült pályaművek vesznek részt a versengésben!
- Területi megkötés nincs, pályázni az ország minden részéből, de az ország határain túlról is lehet.
- Minden pályázó csak 1, nyomtatásban még meg nem jelent írással indulhat.
- A pályaműveket postai úton a Központi Könyvtár címére (1088 Budapest, Szabó Ervin tér 1.) vagy e-mailen a titkar@fszek.hu címre lehet beküldeni, valamint személyesen is be lehet hozni a Központi Könyvtárba, ahol az Átriumban levő gyűjtőládába kell bedobni.
- A pályázatokon és a borítékokon minden esetben pontosan fel kell tüntetni a pályázó nevét, életkorát, címét, vagy az iskolájuk címét, elérhetőségét.
- A borítékon “Meseíró pályázat” feltüntetése szükséges.
- A pályaműveket nem küldjük vissza és nem őrizzük meg.
- Az idei verseny időtartama egy hónap; **2010. április 24-ig** tart.
- A pályázatokat **2010. április 24**-i legkésőbbi postabélyegzővel lehet beküldeni.
- A verseny záró programjára, az ünnepélyes eredményhirdetésre a Központi Könyvtárban 2010. május 28-án, pénteken, 14 órakor kerül sor, amelyre a szakmai zsűrihez továbbjutott pályázókat hívjuk meg.
- A verseny díjai: mindkét korcsoportban egy I. díj, két II. díj, három III. díj és hét-hét Különdíj kerül kiosztásra.
- A meseíró-pályázat díjai könyvjutalmak.

Web: http://www.fszek.hu/

K I Á L T V Á N Y

(Részlet Dr. Molnos Angéla hozzászólásából
a "Magyarok Világszövetsége Anyaországi Régiója" Debrecenben 1998. október 24-én, szombaton "Erős várunk az anyanyelv" címmel megrendezett tanácskozásán.)

Első pont: **Felelősségvállalás a magyar nyelvért.**
Az egyetemes felelősségvállalás alapelvét kell bevinni a köztudatba. Minden polgár felelős a magyar nyelvért, minden szervezet és maga a kormány is. Szűnjön meg a másrahárítás gyakorlata.

Második pont: **Irányt és mintát mutató nyelvhasználat.**
Ahogy a kormány tagjai, a képviselők, valamint minden magas tisztséget viselő ember beszél és fogalmaz az Országházban és akárhol az országban, annak óriási hatása van és lesz a köznyelvre, mert az emberek csüngnek szavaikon a határokon innen és túl. Az új kormány már érzi ennek fontosságát, de a mintamutatás elve mindenkire vonatkozik, akinek bármilyen vezető szerepe van és másokra hat.

Harmadik pont: **Intézmények neveinek visszamagyarítása.**
A minisztériumok, osztályok, állami és más hivatalos szervezetek, egyetemi intézetek nevét vissza kell magyarítani. A külföldi látogatók érdekében mindegyik név után oda lehet tenni a helyes angol fordítást.

Negyedik pont: **Legyen magyar tömegtájékoztatás.**
Minden újságírót, tévé- és rádióműsor szerkesztőt, szövegírót, bemondót sürgősen rá kell venni a szép magyar nyelv szabatos használatára. Ha ez egyelőre keresztülvihetetlen, akkor legyen legalább *egy* országos napilap, *egy* tévécsatorna, és *egy* rádióadó, amely a magyar nyelv ügyét megalkuvás nélkül támogatja alapszabályaiban és mindennapi gyakorlatában.

Ötödik pont: **Önkormányzatok a magyar nyelv védelmében.**
Nagyon sokat tehetnek az önkormányzatok, ha vállalják a felelősséget, és saját működésükben bevezetik az irányt és mintát mutató nyelvhasználatot szóban és írásban. Ez együtt jár az előzékeny és figyelmes viselkedéssel, amit ezentúl minden helyi hivatalban elvárunk. Az önkormányzat feladata, hogy eltűntesse az utcákat csúfító feliratokat.

Hatodik pont: **A magyar nyelv központi szerepe az oktatásban.**
Mindenekelőtt hassa át egész oktatási rendszerünket a magyar nyelv tisztelete, szeretete és folyamatos művelése. Legyen az iskola feladata az önálló gondolkodásra való nevelés és az egész személyiség fejlesztése, vagyis hagyományos értékrendszerünk tisztázása és átadása. Ennek kulcsa a magyar nyelv helyes oktatásában rejlik. Mivel minden tantárgy egyben nyelvalkotás és nyelvhasználat is, a magyar nyelvért minden tanár felelős és nem csak a magyartanár. Az angol nyelv alapos ismerete szükséges része a mai műveltségnek. Óvakodni kell azonban attól, hogy oktatása a magyar nyelv kárára történjék. A nyelveket mint egyedi rendszereket kell tanítani, melyeket nem szabad, sem lekicsinyelni, sem összekeverni egymással.

Mátyás király huszárja

Volt Mátyás királynak egy huszárja a sok közül, akin nem tudott senki kifogni. Büszke is volt rá Mátyás.

Egyik alkalommal a Burkus mondja Mátyásnak:

- Én bizony túlteszek a te huszárod eszén!

- Azt már nem!

- Hát fogadjunk!

S a két király fél országát tette igazának. Abban egyezkedtek, hogy a huszár megy el a Burkus királyhoz a nagy próbára. Volt egy nagy hiba. Burkus nem tudott magyarul, a huszár meg burkusul. A király ugyancsak törte az eszét, amivel tőrbe csalja a huszárt.

Megérkezik a huszár Burkus dísztermébe. Keményen megáll és várja a következendőket. A király jelekkel értekezik a huszárral. Jobb kezét felemeli és hüvelykujjával egyet mutat. A huszár ugyancsak válaszol, és kettőt mutat. Erre a király kitárja két karját. A huszár válaszol: felemeli ökölbe szorított kezét. A király felemel egy nagy törvénykönyvet az asztalról, a huszár erre hüvelyéből kivonja a kardját, és négyfelé vág a levegőbe véle.

Ezzel megfelelt a király kitűzött három jelére, s győzött a huszár. Tarisznyáját mindjárt arannyal tömték meg és hazabocsátották egy levéllel, amit Mátyásnak küldtek.

Az örömmel olvassa a levelet, melyben Burkus üzeni: Jobb kezemmel mutatok egyet, hogy egy Isten van. Ő kettőt mutat, hogy ne felejtkezzünk meg a Szentháromság másik két személyéről sem. A másik: Tárt karokkal mutatom: de kár, hogy a keresztények szétszórtan élnek. Ő ökölbe szorított kézzel mutatja, hogy összetartsanak. A harmadik: felmutatom a törvénykönyvet, amelyben az ország minden törvénye foglaltatik. A huszár kivonja kardját, hogy ő karddal képes azt megvédeni.

Mosolyog magában Mátyás.

- Nem hiszem, hogy ilyen egyre gondoltak ezek!

Kérdi a huszárt: hogy volt?

- Hát, felséges királyom, testemet-lelkemet kezedbe ajánlom, beérkeztem, és a király mindjárt mutatja ujjával, hogy kinyomja az egyik szemem. Azt már nem. Inkább én neked mind a kettőt, mutatom neki.

Majd két kézzel fenyegetődzött, hogy kidob. Erre én is ökölbe szorítottam a kezem: gyere csak közelebb, összetörlek!

Erre fog a király egy vastag könyvet, hogy hozzám vágja. Én kihúztam a kardomat, hogy felé vágtam. Erre a király megijedt, abbahagyta a fenyegetést, és hazaküldött.

- Tudtam - felel mosolyogva Mátyás király.

Alföld

Pilinszky János:

Az erdő és a cipészlegény

Az alábbiakban egy részletet ismertetek *Simone Weil* Amerikai naplójából. Egy mesét – a hozzáfűzött magyarázattal. Pontosabban: a naplóíró egy elmélkedő kérdésével. Kérdés ez, nyitottan hagyott elemzés, egy mélyen fürkésző szív egyik lehetősége. Gondolatában a bűnös alázata a döntő elem, az, hogy gyengeségünkben a jó szeretete marad egyetlen biztos vezércsillagunk. A finom elemzés segítségére lehet azoknak, akik úgy érzik, tehetetlenek saját gyengeségükkel, esendőségükkel szemben.

A cipészlegény készül feleségül venni a királykisasszonyt, ki elígérkezett neki, miután a fiú megmentette az életét. Találkát ad a legénynek, aki azonban szálláshelyén elmeséli szerencsés történetét, mire altatót kevernek italába. A fiú megérkezve a találkahelyre, mély álomba merül. Varázsfogatán nyomban utána megjön a lány is, sírva kérleli, de hiába, nem tudja fölkölteni szerelmesét. Egy kis pásztorfiúcskánál üzenetet hagy részére, hogy apja palotájában hét esztendőn át fog várni rá. A fiú felébredve, egy bölcshöz fordul segítségért. „Kelj át ezen az erdőn – feleli a bölcs. – Túlsó oldalán áll a király palotája. De minden bizonnyal hétszer hét év alatt se érsz oda. Mivel aki megpróbálta, vagy meghalt, vagy visszafordult." A cipészlegény baltát fog, s nekiáll irtani az áthatolhatatlan erdőt, hogy utat vágjon benne magának. De bármilyen igyekezettel pusztítja, a bozót még sűrűbben nő ki előtte. Hol itt, hol ott próbálkozik; mindig ugyanaz a kudarc várja. Ekkor egy támadó vadállat elől fölkapaszkodik az egyik fa tetejére; innét látja csak igazán, milyen végtelen ez az erdő. Kétségbeesik. De eszébe jut a bölcs mondása: „Kelj át az erdőn". Mi lenne, ha a fák csúcsán kelne át? Hét évbe telik, hogy a fák tetején lépkedve az erdő végére ér, s ott áll a kastély előtt. Épp ünnepelnek: a királykisasszony holnap készül férjhez menni. A cipészlegény elébe lép – rongyokban, felismerhetetlenül. Feleségül veszi a királykisasszonyt.

A mese misztikus jelentése nyilvánvaló.

Isten meglátogat minket, de a Lélek alszik. Ha ébren lenne, minden megpróbáltatás, minden erőfeszítés nélkül létrejöhetne a lelki frigy, ahogy az egyes szentek esetében meg is történt.

De mivel alszunk, Isten távozni kénytelen, egyedül látogatásának nyomát hagyva maga után, jelezve, hogy vár ránk. Át kell kelnünk a rosszon, végére kell érnünk a rossznak, hogy elérkezzünk Hozzá. Az ember két kézzel esik neki bűnei erdejének, vágja, irtja a bozótot. De az csak újranő. Reménytelenül.

A bűnök fölött kell hát átkelnünk. Keserves, lassú út ez, de járható. Valóban haladunk, s célhoz is érünk a végén.

De mit akar mondani: hogy a rossz felett, – mint aki egyik fa csúcsáról lépked a másikra – úgy kell haladnunk? Azt, hogy a bűnt ugyan irtanunk is kell magunkban, főként azonban azon igyekeznünk, hogy bűneink végére érjünk és túladjunk rajtuk.

Túl minden bűnünkön, legfontosabb: a ránk várakozó tiszta jóra, nem a bűneinkre, hanem lankadatlanul a tiszta jóra gondolnunk.

Forrás: Új Ember, 1968. február 4.

Esti kérdés 1000 torokból – A 12 legszebb magyar vers konferencia- és könyvsorozat

Sajtóközlemény
2009. április 22. 10.56

Április 24-én 10.30-kor folytatódik, és immár negyedik állomásához érkezik A 12 legszebb magyar vers" elnevezésű konferencia- és könyvsorozat. Az esztergomi bazilika lépcsősorain 1000 esztergomi és szekszárdi középiskolás diák egyszerre teszi fel Babits Mihály örök érvényű kérdését: „…ez a sok szépség mind mire való?" A konferencia (április 24–26.) szintén pénteken, 16 órakor kezdődik.

A Nagy versmondások amelyekből most harmadik alkalommal 25 perces filmet készít az MTV, immár társrendezvényeivé váltak a konferenciáknak. A filmek többszöri vetítésével csatlakozik a közszolgálati televízió ahhoz az élményközpontú irodalomtanítási programhoz, melyet az a tény hívott életre, hogy az irodalom az elmúlt tíz évben az utolsó helyek valamelyikén áll tantárgyi rangsorokban. „A 12 legszebb magyar vers" című konferencia- és könyvsorozat megálmodója és fő szervezője Fűzfa Balázs irodalomtörténész ebbe nemcsak hogy nem nyugszik bele, de tesz is ellene. Az eseménysorozat nem kevesebbet vállal, mint hogy 12 alkalommal, mintegy 12000 diák és 12 helyszín megmozdításával felhívja valamennyi pedagógus és szülő figyelmét arra, hogy „irodalom nélkül bár lehet élni, de nem érdemes."

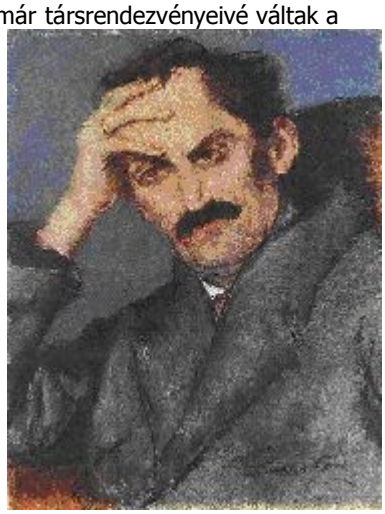

Jordán Tamás Kossuth- és Jászai-díjas színművész „vezénylésével" a különleges kórus hangokból fogja felépíteni az irodalom katedrálisát, ezzel ünnepélyesen megnyitják a hat éven keresztül tartó, 12 konferenciából álló sorozat negyedik tudományos szimpóziumát. Az esemény mottója szerint „az ma már a kérdés, hogy mit kezdjünk a kultúrával, mit kezdjünk az irodalommal a harmadik évezredben" (Margócsy István). E kérdésre az Esti kérdés segítségével neves előadók válaszolnak majd Szatmárnémetitől Újvidéken, Pécsen, Szegeden Veszprémen, Szombathelyen keresztül Piliscsabáig és Budapestig.

Április 25-én a konferencia résztvevői és a sajtó munkatársai számára egyetlen napra megnyílik Babits éppen 85 évvel ezelőtt vásárolt esztergomi házának kapuja. A mára teljesen felújított emlékház az esztergomi Előhegyen állandó kiállításnak ad otthont, amelyet Babits Esztergomban töltött éveinek hagyatékából rendeznek be. Különlegességét nemcsak az adja, hogy korabeli fotók, bútorok, és a híres szignó-fal idézik a múltat, hanem a látogatók rangos művészek tolmácsolásában hallgathatják a házban írt verseket, s ezzel átélhetővé, megragadhatóvá válik az alkotó pillanat.

A konferencia fő szervezője a szombathelyi Élményközpontú irodalomtanítási program (Nyugat-magyarországi Egyetem) és a Babes–Bolyai Tudományegyetem Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozata. Védnöke a Magyar Irodalomtörténeti Társaság.

A program már létrejött és tervezett helyszínei:

Petőfi Sándor: Szeptember végén (Koltó) – 2007. ősz
2. Pilinszky János: Apokrif (Szombathely–Bozsok–Velem) – 2008. tavasz
3. Arany János: Szondi két apródja (Szécsény–Drégelypalánk) – 2008. ősz
4. Babits Mihály: Esti kérdés (Esztergom) – 2009. tavasz
5. Radnóti Miklós: Levél a hitveshez (Pannonhalma–Abda) – 2009. ősz
6. Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (Újvidék–Budapest) – 2010. tavasz
7. Nagy László: Ki viszi át a szerelmet? (Ajka–Iszkáz) – 2010. ősz
8. Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában (Érmindszent–Nagykároly) – 2011. tavasz
9. Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (Egyházashetye–Nikla) – 2011. ősz
10. Vörösmarty Mihály: A vén cigány (Székesfehérvár) – 2012. tavasz
11. József Attila: Eszmélet (Budapest, vasúti pályaudvar) – 2012. ősz
12. Weöres Sándor: Valse triste (Csönge–Szombathely) – 2013. tavasz

További kérdésekkel az esemény fő szervezőihez lehet fordulni:
„A 12 legszebb magyar vers" c. konferencia- és könyvsorozat:
Dr. Fűzfa Balázs: fbalazs@btk.nyme.hu
Babits Mihály Emlékház:
Tóth Franciska: toth.franciska@balassamuzeum.hu

Az ős tudás

Az egyetlen igazi tanulás: a lényünkben szunnyadó tudásnak tevékennyé ébresztése.

Az emberalkatban rejlő őstudás lényegileg mindenkiben azonos, érvénye teljes. Az őstudás az egyetlen alkalmas alap; ami rajta alapszik, ronthatatlan, ami elgondoláson alapszik, szétmálló.

Az őstudás végtelenül egyszerű, olyannyira, hogy szavakba nem is foglalható. Megegyezik vele minden, ami szükséges, nyugodt, szilárd; ellentétben van vele minden, ami csábító, izgága, hemzsegő.

Tíz hadsereg, száz pénzesláda, ezer okirat védettje elpusztul; amit az őstudás birtokosai minden segítség nélkül létrehoznak, megmarad.

Aki a lényében rejlő őstudást önmaga számára meghódította, mindent elért, ami emberileg elérhető; az élet és halál csak felületesen sebezheti, lényegében sérthetetlen és teljes.

Weöres Sándor

Francesco Petrarca - 159. szonett

Szerelem! Állunk őt ámulva, kit
káprázatul küldött az ég a földre.
Nézd: hogy szitál a szépség fény-esője!
Az angyal ő, ki földünkön lakik.

Nézd ritka köntösét, - hogy elvakít
elefántcsont-dísze s aranyja, gyöngye!
Mily andalítva ring e karcsú, gyönge
test, míg csábítja árnyékos csalit!

S a zöld füvet s ezerszínű virágot
nézd: a vén tölgy alatt mind esdve kéri ,
hogy rálépjen, vagy csak érintse lába.

S a szem szikráitól kigyúlni látod
a felhőt, - földön, égen minden élni
s örülni kezd, amerre néz a drága.

(Képes Géza fordítása)

A Magyar Irodalmi Hírlevelet szerkeszti: Fenyvesi Miklós

Irodalommal egy szebb

és jobb **magyar jövőért !**

E-mail: miklos.fenyvesi@fibermail.hu

A Magyar Irodalmi Hírlevelet terjeszti a Kárpáti Harsona:

http://www.karpatiharsona.info